

практично завершилося з втратою нею політичної суверенності. Проте внутрішні інтер'єри та пейзажні панорами палацових ансамблів знайшли у свідомості інтелектуальної еліти того часу спільні риси просторових фрагментів, які зберегли в собі образи колективної історичної пам'яті.

Очевидно, в подальшому є необхідність у проведенні порівняльного аналізу Вишневецької резиденції з іншими палацовими ансамблями регіону для з'ясування наявності національної специфіки в єдиній концептуальній стратегії європейської політичної культури XVIII ст.

Посилання

1. Бартев И. Очерки истории архитектурных стилей / И. Бартев, В. Батажкова. – М.: Изобразительное искусство, 1983. – 384 с.
2. Берк П. Нові підходи до історіописання // за ред. Пітера Берка; пер. з англ. 2-ге вид., випр. – К., 2013. – 368 с.
3. Гесиод. Теогонія // Гесиод. Полное собрание текстов. – М., 2001. – С. 23.
4. Опись апартаментов дворца Вишневецких и находящегося в них имущества, а также различных служб и инвентаря. 1761 р. – Нац. б-ка України ім. В.І. Вернадського (НБУВ), ф. 28, спр. 390, 108 арк.
5. Ціборовська-Римарович І. Родові бібліотеки Правобережної України ХУІІІ ст. / І. Ціборовська-Римарович. – К.: НБУВ, 2006. – 395 с.
6. Яковенко Н. Паралельний світ / Н. Яковенко – Київ: Критика, 2002. – 415 с.
7. Burke P. The fabrication of Louis XIV. New Haven – London, 1992. – 379 s.
8. Chamańska I. Wiszniowieccy / I. Chamańska. – Poznań: Wydawnictwo Poznańskie, 2007. – 553 s.
9. Sulikowska W. Wiszniowiecki Michał Serwacy / W. Sulikowska // Słownik pracowników książki polskiej. Suplement/ Pod red. Treichel J. – Warszawa, Łódź: Pan. Wyd. Nauk., 1986 (SPKSP). – S. 231.

Шиян Л.Н. Вишневецкий дворцовый ансамбль как элемент европейских политических практик XVIII в.

Восстановление памятников архитектуры, имеющих большие потери, требует проведения синтетической реконструкции с учетом понимания интеллектуального и визуального опыта эпохи, который не охватывается искусствоведческими категориями. В статье рассматриваются новые методологические подходы к воспроизведению содержания Вишневецкого дворцового ансамбля XVIII в. с позиций европейских политических практик.

Ключевые слова: историческая память, культурная история дворцов, Вишневецкий дворцовый ансамбль XVIII в., политические практики.

Shyian L.M. Vyshnevetskyi Palace complex as element of European political practices of the XVIII-th century

Proceeding in historical and architectural monuments, that bore severe losses, needs realization of synthetic reconstruction taking into account understanding of intellectual and visual experience of epoch, that is not embraced by study of art categories. In the article the new methodological going is examined near the recreation of maintenance of Vyshnevetskyi Palace complex of the XVIII-th century from positions of European political practices.

Key words: historical memory, cultural history of palaces, Vyshnevetskyi Palace complex of the XVIII-th century, political practices.

09.03.2016 р.

МАЛОВІДОМІ САДИБИ ЧЕРНІГІВЩИНИ ЯК ТУРИСТИЧНІ ДЕСТИНАЦІЇ (В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ОХОРОНИ ПАМ'ЯТОК)

Стаття присвячена дослідженню маловідомих садіб Чернігівщини в контексті створення нових туристичних дестинацій як сучасної тенденції в справі охорони пам'яток. З'ясовано значення історико-культурних дестинацій для актуалізації та збереження садіб козацької старшини. Окреслено шлях розвитку туристичних дестинацій на основі маловідомих садіб Чернігівщини.

Ключові слова: садібний комплекс, унікальність, козацька старшина, охорона пам'яток, туристична дестинація, актуалізація спадщини.

Існуюча на сьогодні в Україні система охорони історико-культурних пам'яток довела свою нездатність забезпечити збереження історико-культурних об'єктів в сучасних умовах. Напрацьовані протягом ХХ ст. механізми збереження нерухомих пам'яток не відповідають викликам ХХІ ст., коли у питаннях реставрації, збереження та використання спадщини на перше місце виходить економічний аспект.

В сучасному пам'яткознавстві вивчаються методи пристосування пам'яток до сучасних потреб шляхом надання їм таких утилітарних функцій, що не лише відповідають світовим стандартам збереження спадщини, а й реалізують потенціал пам'яток для задоволення культурно-освітніх потреб сучасного суспільства [1].

Світовий досвід використання пам'яток засвідчує: найбільш ефективним є використання пам'яток як об'єктів екскурсійного показу. Вони приваблюють людей, викликають в них інтерес і в цьому запорука їх виживання. Але залучення пам'ятки до туристичних маршрутів ще не означає успішність самого методу (і досвід України зі слабо розвиненим внутрішнім туризмом і майже відсутнім зовнішнім це підтверджує).

Тому в сучасній пам'яткоохоронній системі все більш поширеною стає практика розвитку туристичних дестинацій на основі різноманітних об'єктів історико-культурної спадщини [2, с. 21]. Дестинація – це географічна територія, яка є привабливою для туристів завдяки наявності унікальних або специфічних туристсько-рекреаційних ресурсів та відповідної інфраструктури, доведених до споживачів у вигляді готового туристичного продукту з метою задоволення їх найрізноманітніших потреб [3, с. 25]. В основі історико-культурної дестинації знаходиться об'єкт історико-культурної спадщини (або комплекс об'єктів), навколо яких розвивається туристична інфраструктура, а саме: система транспортного

забезпечення, заклади розміщення, харчування, розваг, екскурсійного обслуговування, роздрібною торгівлю продукцією туристичного призначення та сувенірами і т.д. Тож навіть ті історико-культурні заповідники України, які є вагомими туристичними об'єктами, потребують розвитку як туристичні дестинації. Окрім наявності цікавих для відвідування пам'яток природи, історії, культури і т. д., туристична дестинація включає транспортну доступність та наявність певного набору послуг належної якості для обслуговування туристів, інформаційних систем задля просування продукту на туристичному ринку [4, с. 157].

Тож в Україні на сьогодні розвиток туристичних дестинацій особливо актуальний. Якими показниками повинен володіти об'єкт історико-культурної спадщини, щоб перетворитися на туристичну дестинацію? Розглянемо це питання на прикладі маловідомих садиб Чернігівщини.

На території сучасної Чернігівської області зберігся унікальний пласт національної спадщини – родинні маєтки української аристократії та козацької старшини. Та якщо палацово-паркові ансамблі в Качанівці, Сокиринцях, Батурині постійно актуалізуються як туристичні об'єкти, то унікальні в своєму роді садиби нащадків козацько-старшинських родів в Дігтярях, Козельці, Седневі, Тиниці знаходяться на межі зникнення.

Будучи відомими осередками української дворянської культури кінця XVIII–XIX ст. на території Чернігівщини, садиби здавна привертали до себе увагу дослідників. Різноманітні аспекти дослідження цього пласту національної спадщини висвітлені в працях О. Андрієвського, М. Будзар, В. Вечерського, Л. Горенко, О. Дерев'янка, Н. Дробязко, Л. Івченко, С. Кійкової, Л. Лихвар, Н. Новаківської, Г. Петренка, М. Поповича, О. Ремешило-Рибчинської, Ю. Рудчука, В. Савченка, О. Савон, С. Таранушенка, Ф. Труша, М. Цапенка та ін. Основна увага дослідників була присвячена історії формування садиб, діяльності власників, аналізу архітектури та просторово-об'ємної композиції. Поза увагою дослідників залишаються питання музеєфікації та ревіталізації невеликих садиб Чернігівщини.

Мета статті – дослідження маловідомих садиб нащадків козацько-старшинських родів в Тиниці, Дігтярях, Козельці, Седневі в контексті створення нових туристичних дестинацій, здатних забезпечити їх актуалізацію та збереження.

У сучасній літературі широко використовується поняття «туристична дестинація», що розглядають як місце, відвідування якого залишає у туристів різноманітні враження, досвід та емоції [5, с. 57]. Тож об'єкти дестинації – це комплексні пам'ятки, які мають вагомий історико-культурне потенціал, здатний забезпечити враження й емоції. Враховуючи,

що вибір дестинації залежить від особистої мотивації туриста, об'єкти історико-культурної спадщини повинні відповідати наступним категоріям: унікальний, рідкісний, особливий, значний і т. і. Чернігівщина – єдиний регіон, де цілісно збереглися садиби представників козацько-старшинського середовища та їх нащадків, що наділяє досліджувані садиби ознакою унікальності.

Однією з найбільших потужних дестинацій Чернігівщини можуть стати володіння роду Кочубеїв, матеріальний спадок яких представлений найбільш вцілілими пам'ятками садибного будівництва в Батурині й Тиниці. І якщо Батуринська садиба Кочубеїв музеєфікована та входить до складу НІКЗ «Гетьманська столиця», то розташована неподалік у с. Тиниці – занедбана та поступово руйнується. До 1695 р. Тиниця була ранговим володінням гетьмана І.С. Мазепи, потім перейшла у власність до родини Кочубеїв [6, с. 43]. Завдяки представникам цього знатного роду у Тиниці з'явився унікальний комплекс – один з найдавніших зразків садибного будівництва Чернігівщини, до складу якого входять садибний будинок, скарбниця та парк.

Значущість садиби як можливої туристичної дестинації посилює її об'ємно-планувальна структура та збережені майже без змін господарчі споруди козацької старшини. Парк площею 70 га зберіг в загальних рисах досить складну систему планування, характерну для регулярних парків XVIII ст. Алеї поділяють його на 16 малих квадратів. Ще один прийом паркового будівництва: чотири взаємопересічні алеї – ялинова, кленова, каштанова, липова – радіально розходяться від центру.

Центром композиції парку є будинок Кочубея – рідкісний зразок садибної будівлі XVIII ст. на Чернігівщині. Одноповерховий кам'яний будинок має прямокутну форму в плані і строгу симетричну композицію фасадів. До споруди ведуть два входи, біля яких – невеликі ганки. Будинок зберігся майже без змін і лише східний фасад носить сліди перебудови. Перед головним фасадом будинку – регулярна частина парку квадратної форми. За будинком починається пейзажний парк, на території якого – кілька ставків.

Не менш значимою в парковій композиції є скарбниця – зразок цивільної архітектури XVIII ст. Кам'яна, квадратна в плані, будівля має два поверхи. Із західного боку до неї підходить галерея з арками стрілчастої форми, над якою – дерев'яна веранда. Скарбниця збудована у формах романтизму, про що свідчить декор фасадів. На початку XX ст. вона використовувалася як музейне сховище – тут зберігалися родові цінності й колекції предметів [6, с. 44].

Третій будинок (1912 р. побудови) – двоповерховий, кам'яний, використовувався для господарських потреб. Зараз будинок знаходиться

в аварійному стані. З 1921 р. на території садиби розміщувалися освітні установи аграрного профілю. На сьогодні пам'ятка покинута й поступово руйнується.

Значною дестинацією Чернігівщини можуть стати й володіння Галаганів – старовинного дворянського роду, перші представники якого були вихідцями з українського козацтва. Їх нащадки розбудовували свої родові гнізда спочатку в Прилуках, пізніше – в Сокиринцях, Дігтярах.

З 1820-х рр. на землях Галаганів розпочинається будівництво палаців: спочатку для Павла Григоровича в Сокиринцях (1824–1829), а потім для його брата Петра у Дігтярах (1825–1832). Поміщики-брати запросили відомих на той час московського архітектора П.А. Дубровського й вченого-садівника І.Є. Бістерфельда. Разом збережені садиби роду Галаганів становлять яскраву історико-культурну дестинацію, що демонструє спосіб життя нащадків козацько-старшинської верхівки у XIX – на початку XX ст. Будучи пов'язаними з представниками інших українських дворянських родин, Галагани примножували багатства садиб. Великі кошти давали змогу прикрашати маєтки численними предметами художньої обстановки, що відповідали духові часу. Саме так було створено відому художню колекцію родини Галаганів, яка стала важливим внеском у розвиток музейництва України XIX ст. І якщо Сокиринський палацово-парковий ансамбль – відомий туристичний об'єкт, то колись «найприємніша садиба Малоросії» у Дігтярах залишається поза увагою.

Дігтярівський садибний комплекс споруд створювався одночасно з Сокиринським. Розробляючи генеральний план ділянки, архітектор П. Дубровський використав аналогічний Сокиринському прийом розміщення будівель: парадний в'їзд, центральна алея парадного двору і панський будинок були поставлені по одній осі і створювали основне ядро всієї композиції.

Центром садиби Галаганів у Дігтярах став садибний будинок, розміщений на високому лівому березі р. Лисогор. Будівля складається з центрального двоповерхового корпусу, пов'язаного за допомогою одноповерхових, закруглених у плані, переходів з двома двоповерховими флігелями. Інтер'єри будинку на сьогодні збереглися у первісному вигляді лише в небагатьох кімнатах. На схід від парадного двору простягнувся парк, закладений за проектом вченого-садівника І.Є. Бістерфельда в 1826–1831 рр. Величезний панський будинок з парком й оранжереями називали однією з найкращих садиб Малоросії [7, с. 446].

У 1878 р. садиба була подарована Полтавському земству і з того часу використовується як навчальний заклад. За цей час маєток було перебудовано для ремісничого училища, а потім

для школи-майстерні. Зараз це Дігтярівський професійний аграрний ліцей Чернігівської області, при якому діє етнографічний музей українського побуту «Берегиня». Сучасне використання сприяє лише фізичному збереженню пам'ятки.

Посиленням привабливості дестинації є меморіальна цінність садиби Галаганів: вона увійшла в історію завдяки талановитому оркестру, створеному з кріпаків. На одному з музичних вечорів 1845 року в маєтку був присутній Тарас Шевченко. Дігтярівський скрипаль-кріпак Артем став прообразом Тараса Федоровича – героя повісті Шевченка «Музикант» [8, с. 230].

Садиба Лизогубів в Седневі (XVII ст., XIX ст.), що збереглась з незначними втратами, – найяскравіший об'єкт, здатний бути самостійною дестинацією завдяки наявній історичній, меморіальній, архітектурній, естетичній цінності. Територія садиби витягнута уздовж берегової лінії р. Снов на мальовничому ландшафті. До комплексу входять різностильові споруди: садибний будинок (п. XIX ст.), кам'яниця (XVII ст.), альтанка Л. Глібова (п. XIX ст.), об'єднані зеленими масивами парку й навколишніми пейзажами.

Наприкінці XVII ст. Седнів став маєтністю представників козацької старшини – Лизогубів. На замовлення першого господаря були збудовані кам'яниця, Воскресенська церква та інші житлові й господарські споруди. Тоді ж почав формуватися і парк.

В першій половині XIX ст. брати Ілля і Андрій Лизогуби провели значні роботи по оновленню садиби. Старий парк за модою того часу набув рис романтизму. В ньому з'явилися таємничий грот, білий місток через рів, муровані руїни, білоколонна альтанка-ротонда у класичному стилі на уступі горішнього плато, звідки відкривається мальовничий краєвид.

Посеред парку розміщується центральний садибний будинок Лизогубів, збудований в середині XIX ст. у стилі пізнього класицизму на місці більш давнього дерев'яного. Будинок – цегляний, одноповерховий, зі звернутим до річки фасадом з напівкруглим еркером у центрі.

Серед споруд комплексу найбільший інтерес становить кам'яниця 1690 р. Збудована в бароковому стилі з привнесеними елементами романтизму, пам'ятка є найбільш ранньою кам'яною спорудою цивільної архітектури Придніпров'я, що збереглися до наших часів. Після реконструкції у XIX сторіччі вона стала схожа на невеличкий середньовічний замок із зубчатою вежею [9, с. 48].

Поблизу садиби розташована церква Різдва Богородиці, збудована в 1690 р. на гроші полковника Якова Лизогуба. Масивна барочна церква слугувала родинною усипальною Лизогубам. У XIX ст. перед західним фасадом

церкви було зведено двоярусну дзвіницю.

Члени роду були шанувальниками літератури та мистецтва, а Седнівська садиба набула слави культурного осередку. Тож свого часу тут гостювали поети й письменники Т. Шевченко, Б. Грінченко та Л.Глібов, художники Л. Жемчужников, Л. Лагоріо, О. Сластіон. Наприкінці XIX ст. в садибі переховувалися народовольці Софія Перовська і Андрій Желябов [10, с. 84].

За радянських часів і до 2012 р. в садибі Лизогубів розташовувалася Седнівська середня школа, що забезпечило належний технічний стан. І лише після переведення освітнього закладу пам'ятка залишилася без догляду.

Як самостійна туристична дестинація може розвиватися садиба Дараганів на Покорщині – найдавніший із збережених донині садибних комплексів Лівобережної України.

Садиба виникла в селі Покорщина в середині XVIII ст., на околиці полкового граду Козелець, посеред невисокої тераси правого берега річки Остер. Маєток належав родині київського полковника Юхима Дарагана.

Значущість садиби як можливої туристичної дестинації посилює її композиція, що поєднала елементи регулярного та ландшафтного планування. Садибний будинок та флігелі групувалися навколо прямокутного курдонера. До нього вела під'їзна алея, по осі якої розташовано головний будинок. Два бічні одноповерхові дерев'яні флігелі (не збереглися) фланкували алею. З західного боку простягнувся ландшафтний парк, що спускається до заплави р. Остер. На північ від курдонера містився господарський двір [11, с. 47].

Головний будинок дерев'яний, одноповерховий, прямокутний за планом, з мурованим підвалом – унікальна пам'ятка садибної дерев'яної архітектури XVIII ст. Він неодноразово перебудовувався, але до сьогодні зберіг риси первісної будівлі.

На схід від головного будинку міститься мурована кам'яниця. Збудована київським полковником Дараганом у XVIII ст., вона використовувалася як скарбниця Київського полку та арсенал. Квадратна за планом, будівля складається з двох поверхів з глибоким підвалом, в якому розташовувалися численні ніші. Кам'яниця Дараганів – одна з небагатьох господарських будівель козацької старшини, збережених майже неушкодженою до нашого часу.

Посиленням туристичної привабливості для садиби Дараганів є її історична причетність: Наталя Розумиха у 1744 р. приймала тут невістку – російську імператрицю Єлизавету Петрівну. Пізніше садиба як посаг перейшла до доньки Розумихи – Віри Дараган, сестри графів Розумовських і дружини київського полковника Юхима Дарагана. На сьогодні садиба знаходиться

в аварійному стані, що лише посилює актуальність заходів, здатних забезпечити її збереження.

Отже, доведено, що маловідомі садибні комплекси Чернігівщини – це потужний культурний пласт, збережений лише на Лівобережній Україні, який несе інформацію про спосіб життя, нахили та побут нащадків старовинних козацько-старшинських родів Гетьманщини. Кожна така садиба – складний комплекс, що об'єднує в собі садибний будинок, господарчі споруди, кам'яницю, парк з парковими спорудами. Наявність значної кількості атракцій в розглянутих пам'ятках садибного будівництва посилює їх туристичну привабливість, що дозволяє розвивати на їх основі історико-культурні туристичні дестинації.

Перетворення маловідомих пам'яток садибного будівництва на туристичний продукт є комплексним завданням, що вимагає системних зусиль. Враховуючи тенденції сучасного пам'яткознавства, така робота має сенс лише тоді, коли проект включає не один окремо розташований об'єкт чи ансамбль об'єктів, а націлений на розвиток туристичних дестинацій навколо об'єктів екскурсійного огляду [12, с. 39].

Посилання

1. Ремешило-Рибчинська О.І. Актуальність ревалоризації архітектурних ансамблів та збереження їхнього образу в історичному ландшафті України / О.І. Ремешило-Рибчинська // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». – 2011. – № 716. – С. 228–233.
2. Леонтєва Ю.Ю. Оцінка ресурсів категорії «атракція» регіональних дестинацій України / Ю.Ю. Леонтєва // Економіка і регіон. – 2009. – №3 (22). – С. 20–25.
3. Новиков В. С. Інновації в туризмі / В.С. Новиков. – М.: Академія, 2007. – 208 с.
4. Головчан А.І. Теоретико-методологічні підходи до визначення сутності туристичних дестинацій та управління ними / А.І. Головчан // Торгівля і ринок України: зб. наук. пр. – Донецьк, 2009. – Вип. 27. – С. 157–161.
5. Ткаченко Т.І. Територіально сфокусований розвиток суб'єктів туристичного бізнесу / Т.І. Ткаченко // Культура народів Причорномор'я. – 2006. – № 81. – С. 56–64.
6. Дробязко Н. Маєтки родини Кочубеїв поблизу м. Батурина / Н. Дробязко // Ніжинська старовина. – Київ–Ніжин, 2013. – Вип. 16 (19). – С. 43–49.
7. Шкоропад Д.О. Дігтярі / Д.О. Шкоропад, О.А. Савон // Прилуччина: Енциклопедичний довідник / За ред. Г.Ф. Гайдая. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2007. – С. 446–447.
8. Горенко Л.І. Тарас Шевченко та його оточення (В. Білозерський, М. Білозерська, О. Білозерська-Куліш та П. Куліш) / Л.І. Горенко // Матеріали VI Міжнародного семінара «Т.Г. Шевченко и мировая культура» / Под ред. Т.Н. Лебединской. – Санкт-Петербург, 2007. – С. 228–235.
9. Таранушенко С. Лизогубівська кам'яниця у м. Седневі: Провідник / С. Таранушенко. – Х.: Рух, 1932. – 52 с.
10. Цапенко М. По равнинам Десны и Сейма / М. Цапенко. – М.: Искусство, 1967. – 132 с.
11. Кійкова С.І. Козелець / С.І. Кійкова. – К., 2009. – 80 с.
12. Ремешило-Рибчинська О.І. Необхідні передумови «концесії» під час ревалоризації архітектурних ансамблів / О.І. Ремешило-Рибчинська // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. Політехніка». – 2012. – № 728. – С. 38–41.

Жукова Е.В. Малоизвестные усадьбы Черниговщины как туристические дестинации (в контексте современных подходов к охране памятников)

Статья посвящена исследованию малоизвестных усадеб Черниговщины в контексте создания новых туристических дестинаций как современных тенденций в памятничноохранном деле. Выяснено значение историко-культурных дестинаций для актуализации и сохранения усадеб казацкой старшины. Очерчен путь развития туристических дестинаций на основе малоизвестных усадеб Черниговщины.

Ключевые слова: усадебный комплекс, уникальность, казацкая старшина, охрана памятников, туристическая дестинация, актуализация наследия.

Zhukova O.V. Little-known manors of Chernihiv region as tourist destination (in the context of modern approaches to the protection of monuments)

The article is devoted to the Chernihiv little-known manors of Chernihiv region in the context of new tourist destinations as current trends in the protection of monuments. It is found important historical and cultural destinations for updating and preserving manors of Cossack leaderships. The ways of development of tourist destinations based on the little-known manors of Chernihiv region.

Key words: manor complex, originality, Cossack leaderships, preservation monuments, tourist destinations, actualization heritage.

02.03.2016 г.

Рис. 1. Николай Львов. Гравюра А. Грандье по оригиналу Д. Левицкого (1792)

УДК 94(470):712.2:347.237«1753/1803»

А.В. Городков

К ВОПРОСУ ОБ АВТОРСТВЕ УСАДЕБНЫХ ПОСТРОЕК Н.А. ЛЬВОВА (1753–1803) НА ТЕРРИТОРИИ БРЯНСКОЙ ОБЛАСТИ

Дан анализ известных и вновь выявленных построек архитектора Н.А. Львова (1753–1803) на территории Брянской области. Описаны сохранившиеся и утраченные памятники храмовой и ландшафтной архитектуры, построенные по проектам Н.А. Львова.

Ключевые слова: Николай Львов, Северная Малороссия, архитектура, Ляличи, Дохновичи, Казаричи.

В истории архитектуры Российской Федерации последней трети XVIII века творчество Николая Львова (1753–1803) по праву занимает место рядом с крупнейшими мастерами петербургской классической школы И. Старовым, Дж. Кваренги, Ч. Камероном. Архитектурное наследие зодчего значительно и разнообразно, оно включает множество проектов и осуществленных сооружений, теоретические труды по архитектуре и садово-парковому искусству. Энциклопедически образованный человек, проявивший себя во многих областях науки и искусства, Львов принадлежал к кругу наиболее передовых и талантливых людей своего времени. Современники знали его как поэта и переводчика, гравера и рисовальщика,

теоретика музыки и собирателя народных песен, изыскателя природных ископаемых, ботаника, гидролога, археолога, изобретательного инженера и государственного деятеля [9, с. 4–6].

Нравственные, эстетические и художественные идеалы сблизили его с известными литераторами того времени – Державиным, Капнистом, Муравьевым. Львов был хорошо знаком с крупнейшими русскими живописцами Д. Левицким и В. Боровиковским. Дружеское и творческое общение связывало Львова с Дж. Кваренги и Ч. Камероном, зодчими, близкими ему по архитектурным вкусам.

Архитектуре Львов явно отдавал предпочтение перед другими искусствами. Его увлеченную натуру захватил процесс обновления, происходивший в русском зодчестве. Это были годы блистательного расцвета отечественной архитектуры, время создания яркой и самобытной классической школы. Россия привлекала размахом строительства и реальной возможностью осуществления самых смелых замыслов многих талантливых западноевропейских мастеров. Преобразовывались целые города, возникали сотни интереснейших усадебных ансамблей. И, конечно, впечатление от торжественной красоты первых значительных зданий Петербурга, сооружаемых на глазах Львова (Мраморный дворец и Академия художеств, Малый и Старый Эрмитажи), влияло